

Predmet C-87/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

9. veljače 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landesgericht Korneuburg (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

4. siječnja 2022.

Žalitelj:

TT

Druga stranka u žalbenom postupku:

AK

[omissis]

REPUBLIKA AUSTRIJA

LANDESGERICHT KORNEUBURG (ZEMALJSKI SUD U KORNEUBURGU)

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu, Austrija) kao žalbeni sud [omissis] u postupku o skrbništvu nad maloljetnom djecom 1. V*** T*** i 2. M*** T***, oboje rođeno dana **.**.20**, povodom žalbe [omissis] oca T** T*, [omissis] protiv rješenja Bezirksgerichta Bruck an der Leitha (Općinski sud u Brucku an der Leitha) od 2. studenoga 2021., [omissis] donio je

rješenje

I. U skladu s člankom 267. UFEU-a, Sudu Europske unije upućuju se sljedeća prethodna pitanja:

1. Treba li članak 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3.,

str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.) tumačiti na način da je zahtjev države članice - koja ima stvarnu nadležnost, ako smatra da bi sud druge države članice s kojom je dijete posebno povezano mogao bolje rješavati predmet, ili neki posebni dio predmeta, i ako je to u interesu djeteta - da se proglasi nadležnom dopušten i ako je u slučaju druge države članice riječ o državi članici u kojoj je dijete dobilo uobičajeno boravište nakon nezakonitog odvođenja?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

Treba li članak 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.) tumačiti na način da su kriteriji za prijenos nadležnosti u tom članku navedeni taksativno te da nisu potrebni dodatni kriteriji s obzirom na postupak pokrenut u skladu s člankom 8. [stavkom 2. točkom] (f) Haške konvencije od 25. listopada 1980. o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece?

[omissis]

OBRAZLOŽENJE:

V*** i M*** izvanbračna su djeca osoba [omissis] A*** K*** i [omissis] T*** T***. Roditelji i djeca su slovački državljani. Djeca su rođena u Slovačkoj. Prema slovačkom pravu roditeljsku skrb zajednički ostvaruju oba roditelja.

Otac je samozaposlen i radi u Bratislavi. Majka radi kao ljekarnica isto tako u Bratislavi. Nakon rođenja oboje djece, ona su najprije živjela sa svojim roditeljima u Slovačkoj te su se u proljeće 2014. preselila u Austriju.

Oba su djeteta tijekom 2014. otprilike mjesec i pol dana pohađala jaslice, a potom dvije godine dječji vrtić u Hainburgu an der Donau (Austrija). Od 2017. oba djeteta pohađaju školu u Bratislavi. Od početka školovanja vozilo ih se autom iz njihova mjesta stanovanja u Austriji u školu u Bratislavi te je nakon produženog boravka jedan od roditelja išao po njih i vraćao ih natrag u kuću u Austriji. U toj su se kući djeca pripremala za sljedeći školski dan, igrala su se i jela zajedno s roditeljima prije nego su oko 20:00 sati išla na spavanje.

Djeca na njemačkom jeziku znaju reći samo pojedine riječi. Njihov materinski jezik je slovački i ona se s roditeljima te bakama i djedovima sporazumijevaju na slovačkom jeziku.

Roditelji su se razdvojili u siječnju 2020. Od srpnja 2020. djeca žive s majkom u Bratislavi.

Istodobno sa zahtjevom za povratak djeteta koji je u međuvremenu pokrenut pred Okresny Sud Bratislava I (Općinski sud Bratislava I.) [omissis] u skladu s člankom 8. [stavkom 2. točkom] (f) Haške konvencije o građanskopravnim vidovima međunarodne otmice djece (u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1980.), otac je pred prvostupanjskim sudom zahtijevao potpuno samostalno ostvarivanje skrbi za oba djeteta, podredno ostvarivanje djelomične samostalne skrbi uz zadržavanje zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi kao i da se na njega privremeno prenese samostalno ostvarivanje skrbi do dovršetka postupka o roditeljskoj skrbi uz sažeto obrazloženje da je majka nezakonitim odvođenjem djece iz Austrije u Slovačku ugrozila njihov interes. Otac smatra da je majka istrgnula djecu iz njihova socijalnog okruženja. Nadalje navodi kako majka pokušava spriječiti kontakt oca s djecom.

Majka se usprotivila očevim zahtjevima koji se odnose na ostvarivanje roditeljske skrbi te je podnijela prigovor međunarodne nenadležnosti Općinskog suda Bruck an der Leitha uglavnom s obrazloženjem da su djeca svoje uobičajeno boravište neprekidno imala u Slovačkoj Republici. Ona su tamo pohađala školu, išla k liječniku, bavila se slobodnim aktivnostima te su u kući u Hainburgu an der Donau, u kojem djeca nisu bila socijalno integrirana, boravila samo da bi jela i prespavala.

Rješenjem od 4. siječnja 2021. Općinski sud u Brucku an der Leitha odbacio je očev zahtjev za ostvarivanje roditeljske skrbi kao i zahtjev za prijenos privremenog ostvarivanja roditeljske skrbi zbog međunarodne nenadležnosti [omissis].

Rješenjem od 23. veljače 2021. Landesgerichta Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu) kao žalbenog suda [omissis] prihvaćena je žalba podnesena protiv prethodno spomenutog rješenja te je pobijano rješenje izmijenjeno na način da je odbijen majčin prigovor međunarodne nenadležnosti.

Ta je odluka žalbenog suda povodom majčina zahtjeva za izvanrednu reviziju potvrđena rješenjem Oberster Gerichtshofa (Vrhovni sud, Austrija) od 23. lipnja 2021. [omissis], a izvanredna revizija je odbačena.

Majka je 23. rujna 2021. podnijela zahtjev kojim traži da Općinski sud u Brucku an der Leitha u skladu s člankom 15. stavkom 1. točkom (b) i stavkom 2. točkom (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 podnese zahtjev sudu u Slovačkoj Republici da se proglasi nadležnim u skladu s člankom 15. stavkom 5. te uredbe, eventualno o zahtjevu u skladu s člankom 15. stavkom 1. točkom (b) i stavkom 2. točkom (b) Uredbe odluči po službenoj dužnosti [omissis] jer je osim postupka za povratak u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. pred Općinskim sudom Bratislava I. [omissis], pred Općinskim sudom Bratislava V. [omissis] u tijeku više postupaka pred sudovima Slovačke Republike koje su pokrenuli i otac i majka, jer su ti sudovi već

proveli opsežne dokazne radnje i stoga sudovi Slovačke Republike mogu bolje odlučiti o roditeljskoj odgovornosti za oba djeteta.

Otac se usprotivio tom zahtjevu majke te je uglavnom prigovorio da je prijenos nadležnosti u skladu s člankom 15. Uredbe (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 moguć samo iznimno, a ni u kojem slučaju nije moguć ako je pred sudovima države članice koja bi se trebala proglasiti nadležnom u tijeku postupak u skladu s Haškom konvencijom iz 1980.

Rješenjem koje se ovdje pobija, Općinski sud u Brucku an der Leitha zahtijevao je od Općinskog suda Bratislava V. da se nakon pravomoćnosti tog pobijanog rješenja u skladu s člankom 15. stavkom 1. točkom (b) Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 u obliku sudske odluke proglasi nadležnim za postupak koji se odnosi na ostvarivanje roditeljske skrbi nad oba djeteta i pravo oca na kontakte sa svojom djecom. Taj je sud zbog okolnosti da su oba djeteta slovački državljani, koji su od srpnja 2020. živjeli s majkom u Bratislavi te u Austriji nisu socijalno integrirani, smatrao da su sudovi Slovačke Republike primjereniji za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti i pravu na kontakte u odnosu na oba djeteta. Taj sud dalje navodi da je Općinski sud Bratislava V. već donio više pravomoćnih odluka o očevu pravu na kontakte sa svoje dvoje djece. Suprotno tomu smatra da je vođenje postupka pred austrijskim sudom otežano jer je prilikom istraga austrijskih ustanova za pomoć djeci i mladima i već naručenog nalaza i mišljenja vještaka za dječju psihologiju sva ispitivanja i prikupljanja dokaza potrebno provesti uz uključivanje sudskog tumača što ne zahtijeva samo veće troškove i više vremena, nego dovodi i do toga da se bitni sadržaji razgovora prevodenjem mogu izgubiti ili neprecizno prenijeti.

Protiv tog je rješenja otac podnio žalbu u kojoj kao žalbeni razlog navodi nepravilnu pravnu ocjenu i zahtijeva da se pobijano rješenje izmijeni na način da se odbije majčin zahtjev za prijenos nadležnosti za rješavanje predmeta u skladu s člankom 15. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 Općinskom sudu Bratislava V.; podredno zahtijeva ukidanje pobijane odluke bez donošenja druge odluke, odnosno donošenje nove odluke prvostupanjskog suda nakon dopune postupka.

Majka zahtijeva da se žalba odbije. Osim toga, ona zahtijeva da se Sudu Europske unije uputi zahtjev za tumačenje članka 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000.

Landesgericht Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu) kao žalbeni sud u drugom stupnju mora odlučiti o zahtjevu majke.

Prvo prethodno pitanje:

1. Pravni okvir:

U uvodnoj izjavi 12. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 navodi se:

„Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.”

U uvodnoj izjavi 13. Uredbe (EZ) Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 navodi se:

„U interesu djeteta, ova Uredba omogućuje, kao izuzetak i pod određenim uvjetima, da nadležni sud može prepustiti rješavanje predmeta sudu druge države članice ako je taj sud prikladniji za rješavanje tog predmeta. Međutim, u tome slučaju sudu kojem je ustupljen predmet ne bi trebalo biti dopušteno da predmet uputi trećem sudu.”

U uvodnoj izjavi 17. Uredbe (EZ) br. Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 navodi se:

„U slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, predaja djeteta trebala bi se postići bez odlaganja, pa bi se u tu svrhu i dalje primjenjivala Haaška konvencija od 25. listopada 1980., dopunjena odredbama ove Uredbe, posebno njezin članak 11. Sudovi države članice u koju je dijete nezakonito odvedeno ili u kojoj se ono nalazi trebali bi biti u mogućnosti suprotstaviti se njegovoj predaji u posebnim, opravdanim slučajevima. Unatoč tome, takva odluka trebala bi biti zamijenjena naknadnom odlukom suda države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja. Ako je posljedica takve odluke predaja djeteta, za njegovu predaju nije potreban nikakav poseban postupak priznavanja i izvršenja te presude u državi članici u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano.”

Člankom 15. Uredbe (EZ) Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 određuje se:

„Prijenos nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje

1. *Iznimno, sudovi države članice koji imaju stvarnu nadležnost mogu, ako smatraju da bi sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, mogao bolje rješavati predmet, ili neki posebni dio predmeta, i ako je to u interesu djeteta:*

(a) *zastati s rješavanjem predmeta ili dijela predmeta i pozvati stranke da podnesu zahtjev sudu te države članice u skladu sa stavkom 4.; ili*

(b) *zahtijevati od suda druge države članice da se proglasi nadležnim u skladu sa stavkom 5.*

2. *Stavak 1. primjenjuje se:*

(a) *na zahtjev stranke; ili*

(b) *po službenoj dužnosti; ili*

(c) *na zahtjev suda druge države članice s kojom je dijete posebno povezano, u skladu sa stavkom 3.*

Prijenos po službenoj dužnosti ili na zahtjev suda druge države članice mora prihvatiti barem jedna stranka.

3. *Smatra se da je dijete posebno povezano s nekom državom članicom, kao što je spomenuto u stavku 1., ako je u toj državi članici:*

(a) *dijete dobilo uobičajeno boravište nakon pokretanja postupka pred sudom iz stavka 1.; ili*

(b) *je u njoj bilo prethodno uobičajeno boravište djeteta; ili*

(c) *je dijete njezin državljanin; ili*

(d) *je u njoj uobičajeno boravište nositelja roditeljske odgovornosti; ili*

(e) *se u njoj nalazi imovina djeteta, a predmet se odnosi na upravljanje, čuvanje ili raspolaganje njegovom imovinom.*

4. *Sud države članice koji je stvarno nadležan određuje vremenski rok za pokretanje postupka pred sudovima druge države članice u skladu sa stavkom 1.*

Ako u tome roku nije pokrenut postupak pred tim sudovima, sud pred kojim je pokrenut postupak nastavlja biti nadležan u skladu s člancima 8. do 14.

5. *Sudovi te druge države članice mogu, ako to opravdavaju posebne okolnosti u predmetu, u svrhe zaštite interesa djeteta, prihvatiti nadležnost u roku od šest mjeseci od pokretanja postupka pred tim sudovima, u skladu sa stavkom 1. točkom (a) ili (b). U tom slučaju, sud pred kojim je prvotno pokrenut postupak proglašava se nenadležnim.*

U protivnome, sud pred kojim je prvotno pokrenut postupak nastavlja biti nadležan u skladu s člancima 8. do 14.

(6) *Sudovi surađuju u svrhe ovog članka, izravno ili putem svojih središnjih tijela, određenim u skladu s člankom 53.*”

Sud Europske unije do sada je pravilo iz članka 15. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 tumačio na način da to pravilo predstavlja posebno pravilo o nadležnosti kojim se odstupa od općeg pravila o nadležnosti iz članka 8. stavka 1. te uredbe, a do prijenosa nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje tog predmeta može doći samo iznimno (rješenje od 10. srpnja 2019., C-530/18 t. 24. i navedena sudska praksa).

Pitanje odnosa odredaba članka 15. stavka 1. Uredbe u odnosu na odredbu članka 10. Uredbe, Sud Europske unije do sada još nije tumačio. Pravilom iz članka 10. Uredbe načelno se jača položaj sudova države članice podrijetla u kojoj je dijete prije otmice imalo svoje uobičajeno boravište. Oni kao *lex specialis* u odstupanju od općeg pravila iz članka 8. Uredbe ostaju nadležni za sve novopokrenute postupke nakon otmice povezane s roditeljskom odgovornošću dok ne nastupi jedan od slučajeva navedenih u članku 10. Uredbe. Prije toga se postupci koji se odnose na roditeljsku odgovornost ne smiju pokretati ni u državi domaćinu ni u trećoj državi (C-403/09).

Sada se u slučajevima - u kojima je država članica od koje se u skladu s člankom 15. stavkom 1. točkom (b) Uredbe zahtijeva da se proglasi nadležnom istodobno ona država članica u kojoj je dijete svoje privremeno uobičajeno boravište zasnovalo nakon nezakonitog odvođenja - postavlja pitanje mogućnosti prijenosa nadležnosti na tu državu članicu.

U prilog tomu, s jedne se strane može zastupati stajalište da se takvom prijenosu protivi okolnost da članci 10. i 11. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 sadržavaju složen sustav u svrhu odlučivanja o pitanjima nadležnosti s detaljnim pravilima koja se svode na to da se osigura nadležnost države članice podrijetla te da se otmičar ne stavi u povoljniji položaj, zbog čega članak 15. Uredbe nije u skladu s tim konceptom te

prednost treba dati člancima 10. i 11. Uredbe kao *leges speciales* u odnosu na članak 15. Uredbe.

S druge se strane može zastupati stajalište da se već samim tekstom članka 15. Uredbe (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 prijenos nadležnosti dopušta i ako je sud prve države članice nadležan u skladu s člancima 10., 11., odnosno 12. Uredbe te se na taj način treba osigurati da i u tim slučajevima postoji određena fleksibilnost prilikom izvršavanja nadležnosti kako bi se na najbolji mogući način u obzir uzeo interes djeteta. Osim toga, u prilog tom pravnom stajalištu može se istaknuti i to da iz sustava pravila o nadležnosti proizlazi da se materijalno uređenje prijenosa nadležnosti prema članku 15. Uredbe nalazi tek na kraju drugog odjeljka Uredbe o nadležnosti i stoga se može primijeniti na sva obilježja nadležnosti navedena prije te odredbe, a ne samo na opće pravilo o nadležnosti iz članka 8. Uredbe, te se prijenos nadležnosti prema članku 15. Uredbe mogao urediti neposredno nakon članka 8. Uredbe.

Nacionalna sudska praksa o odnosu članaka 10., 11. i 12. prema članku 15. Uredbe (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 ne postoji.

Dugo prethodno pitanje

U slučaju da se prvo pitanje u smislu dopuštenosti prijenosa nadležnosti primjenjuje i u slučajevima nezakonitog odvođenja, postavlja se pitanje je li tada dopuštena ocjena samo na temelju kriterija i uvjeta do sada navedenih u sudskoj praksi Suda Europske unije, točnije da

1. postoji posebna povezanost između djeteta i druge države članice,
2. da sud koji je stvarno nadležan za odlučivanje o predmetu smatra da je sud te druge države članice primjereniji za odlučivanje u predmetu i
3. da je prijenos nadležnosti u najboljem interesu djeteta (rješenje Suda Europske unije od 10. srpnja 2019., C-530/18) ili se, osim toga, moraju odvagati i druge okolnosti koje osobito moraju uzeti u obzir posebnost nezakonitog odvođenja prema Haškoj konvenciji iz 1980., te u slučaju potvrdnog odgovora na to pitanje, koje bi to okolnosti mogle biti. Na to pitanje Sud Europske unije do sada isto tako nije odgovorio.

Odlučivanje o svim pitanjima nužno je za žalbeni sud kako bi mogao konačno odlučiti o zahtjevu za prijenos nadležnosti predmetnog postupka o skrbništvu na sudove Slovačke Republike. Ako je prijenos nadležnosti prema članku 15. Uredbe

dopušten i u slučajevima u kojima je država članica onih sudova od kojih se zahtijeva da se proglase nadležnima ona država članica u kojoj je dijete u međuvremenu nakon nezakonitog odvođenja zasnovalo svoje uobičajeno boravište, trebalo bi prihvatiti zahtjev majke i - nakon ispitivanja kriterija relevantnih za prijenos nadležnosti - potvrditi pobijano rješenje. Međutim, u slučaju da prijenos nadležnosti nije dopušten, pobijano se rješenje treba ukinuti i majčin zahtjev odbaciti.

[omissis]

Korneuburg, 4. siječnja 2022.

[omissis]

RADNI DOKUMENT